

З'їзди, конференції, наради

ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ ДЛЯ СТІЙКОСТІ ПАСОВИЩ ЄВРОПИ

31-й Генеральний з'їзд Європейської федерації луківників (EGF 2026) проходив із 12 по 16 квітня 2026 р. в м. Еворі (адміністративний центр однойменного округу, Португалія). Організатори заходу — Португальське товариство пасовищ та кормів у партнерстві із Середземноморським інститутом сільського господарства, довкілля та розвитку, Університетом Евори та Національним інститутом сільськогосподарських і ветеринарних досліджень; оргкомітет З'їзду очолив доктор, професор Жозе Педро Фрагозо де Алмейда. З вітальним словом у процесі проведення заходу виступили міністр сільського господарства Португалії та ректор Університету Евори.

31-й Генеральний з'їзд Європейської федерації луківників став наймасштабнішим за останні роки форумом для обговорення майбутнього кормовиробництва й управління пасовищами в Європі. Проведення заходу в регіоні Алентежу, де розташовані кілька об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО, сприяло інтегруванню багатовікових традицій аграрного землекористування з найсучаснішими технологічними рішеннями в галузі прецизійного сільського господарства. Цього разу З'їзд зібрав близько 500 делегатів із 32 країн, переважно з Європи.

Делегатами від нашої країни на З'їзді були постійний представник України в Європейській федерації луківників

В. Кургак та член виконавчого комітету Федерації Ю. Векленко.

З'їзд проходив під загальною темою «Виклики та інновації для стійкості пасовищ», і основну увагу його організатори приділили значенню сіножатей і пасовищ для сучасного сільськогосподарського виробництва, зокрема для екологічної та продовольчої безпеки Європи. Крім результатів наукових досліджень на ньому було представлено діяльність португальських фермерських господарств, спрямовану на поліпшення, збереження й відновлення лукопасовищних угідь, які забезпечують розвиток кормової бази тваринництва, агролісомеліорацію та прибутковість фермерів загалом. Слід зазначити, що в Португалії розорано лише 20% земель, придатних для вирощування однорічних культур, — здебільшого в долинах річок. Решта площі зайнята переважно екстенсивними луками й пасовищами в поєднанні з деревно-чагарниковою рослинністю, що дає змогу отримувати пасовищні корми для худоби та продукцію — деревину, корок, жолуді для свиней, горіхи, ягоди тощо, — яку дають дерева. Завдяки затіненню від дерев в умовах напівпустельного клімату трава не так швидко висихає в літній період навіть в умовах дефіциту вологи. Це дає можливість фермерам за мінімальних затрат отримувати на кам'янистих ґрунтах прибутки від своєї діяльності та забезпечувати роботою сільське населення.

У 1-й день З'їзду відбулися засідання робочих груп у форматі майстеркласів, на яких обговорювали:

- методи вимірювання викидів парникових газів пасовищ для пом'якшення вуглецевого циклу з використанням статичних і динамічних камер для фіксації потоків N_2O та CH_4 з поверхні ґрунту;

- можливість дистанційного зондування пасовищ за допомогою сенсорів на базі БПЛА, спеціальних платформ і супутників для збору інформації про поведінку тварин, стан рослинного покриву, оптимального використання сучасних систем випасу;

- систему випасу як важливий чинник стійкості лучних екосистем та стабільності галузі тваринництва (увага була зосереджена на визначенні сучасного стану пасовищ, роботі сенсорів для спостереження за поведінкою тварин у реальних умовах, обговоренні інновацій у сфері віртуальних огорож).

Також було продемонстровано роботу сенсорів у реальних умовах.

Пленарні, секційні та постерні доповіді, заслухані в наступні дні роботи З'їзду, були присвячені таким актуальним питанням, як:

- зміна клімату та луки (обговорювали здатність луків адаптуватися до екстремальних погодних умов, їх роль у секвестрації вуглецю як стратегії пом'якшення наслідків глобального потепління);

- режими випасу та стабільність ґрунтового покриву й водних ресурсів, математичне моделювання емісії парникових газів, застосування якого дає змогу прогнозувати викиди CO_2 ;

- агролісівництво, скотарство й суспільство в системах луківництва, землеробства, тваринництва, біорізноманіття (синергія між деревною рослинністю, чагарниками, багаторічними травами та випасом худоби в різних агролісомеліоративних системах, що є особливо актуальним для південних середземноморських країн Європи);

- селекція рослин для подолання нових викликів у сучасних спеціалізованих і добре оснащених селекційно-насінницьких комплексах (інноваційні види й адаптація сортів до змін клімату, відповідність традиційним і сучасним фермерським системам, зниження потенціалу емісії метану під час процесу травлення у тварин, скорочення викидів парникових газів і генетичного рослинного різноманіття);

- системи сталого тваринництва (управління на основі луків та екосистемні послуги, точне тваринництво з моніторингом здоров'я, продуктивності й маркування тварин, самозабезпечення білком і контроль якості продукції);

- інструменти державної політики щодо луків та сільських районів (державний, територіальний, суспільний і науковий супровід (управління) з метою подолання глобальних викликів, аналізу ефективності наявних та перспективних екосхем і програм розвитку сільських територій, що запобігають втраті пасовищ).

На З'їзді було представлено 512 пристенових доповідей. Пристендова доповідь від нашої країни на тему «Зернова та кормова продуктивність пирію середнього (кернзи) в Україні (автори — В. Кургак, Ю. Векленко, Т. Кревс та ін.) була підготовлена в результаті проведення у 5 локаціях досліджень, що виконувалися за договором з американським Інститутом Землі (Earth Institute). Ця доповідь була відзначена Почесною грамотою EGF 2026.

Учасники З'їзду мали змогу здійснити 5 екскурсійних турів, організатори яких акцентували увагу на руйнівному впливі зміни клімату на європейські луки та можливості підвищення їх стійкості завдяки адаптивному управлінню й використанню нових технологій для підтримки сталого розвитку. Це були тури на кілька середземно-

морських ферм із природними й поліпшеними (зрошуваними) луками, з екстенсивним та системним випасом ВРХ (переважно м'ясного напрямку), овець і свиней, із агролісівницькими системами, де вирощування коркових чи кам'яних дубів, винограду, оливки чи волоських горіхів поєднується з випасом худоби, що є особливо актуальним для ґрунтово-кліматичних умов Португалії з напівпустельним середземноморським кліматом. Гості з'їзду мали можливість відвідати: португальську компанію з вирощування насіння (переважно бобових кормових культур) на площі 1700 га, де розробляють нові сорти й оцінюють їх суміші зі злаками на стійкість до екстремальних умов і кормову продуктивність; Національну станцію селекції рослин, на якій зареєстровано сорти 35 різних видів кормових і польових культур; ферми з утримання й годівлі ВРХ та овець, що спеціалізуються на виробництві переважно м'яса, де також було продемонстровано сучасні середземноморські методи землекористування.

План роботи З'їзду передбачав і 3-денний тур на Азорські острови для ознайомлення делегатів із роботою фермерських господарств, на яких в основу годівлі різних видів жуйних тварин покладено їх випасання на пасовищах.

Під час роботи 31-го Генерального з'їзду Європейської федерації луківників, який став визначальною подією у справі формування стратегії стійкості лукопасовищних систем Європи, відбулося засідання Виконавчого комітету, де обговорювали питання співпраці з Асоціацією європейських тваринників і фінансової моделі Федерації луківників, звітували про проведені симпозиуми й з'їзди EGF у 2025 та 2026 рр., затвердили наукові програми наступних симпозиуму (Румунія, 2027 р.) та з'їзду (Данія,

2028 р.), а також план роботи EGF у 2029 і 2030 рр. із проведенням симпозиуму і з'їзду, відповідно, в Чехії та Естонії.

Матеріали 31-го Генерального з'їзду Європейської федерації луківників, що висвітлюють досвід роботи науково-навчальних установ та фермерських господарств і тваринницьких ферм з утримання ВРХ, овець та свиней, заслуговують на увагу й використання в Україні, зокрема під час планування, проведення досліджень і розроблення пропозицій із питань луківництва, кормовиробництва, тваринництва, екології та в суміжних галузях. Ідеться передусім про дистанційне зондування пасовищ із використанням сенсорів, БПЛА, спеціальних платформ або супутників; методи вимірювання викидів парникових газів від пасовищ для пом'якшення вуглецевого циклу; лісомеліоративні системи, які поєднують випас тварин із вирощуванням дерев і багаторічних трав (скажімо, горіхів, енергетичних культур); статті зі збірника, опублікованого за підсумками роботи форуму; новітні технології утримання тварин на пасовищах із застосуванням методів дистанційного зондування; системи органічного й точного землеробства на основі формування екосхем; сучасні методи селекції та насінництва кормових культур із формуванням спеціалізованих насінницьких центрів.

**Володимир Кургак,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН,
ННЦ «Інститут землеробства
Національної академії
аграрних наук України»,**

**Юрій Векленко, кандидат
сільськогосподарських наук,
Інститут кормів та сільського
господарства Поділля Національної
академії аграрних наук України**